

ГЕОГРАФИЯ НА ЖИВОТНОВЪДСТВОТО В БЪЛГАРИЯ

I.Значение и особености.

Животновъдството е първият по значение отрасъл на земеделието ни ,тъй като дава 53%% от общата земеделска продукция през . То няма сезонен характер, но е силно зависимо от растениевъдството, което му осигурява храните за животните. Животновъдството осигурява пресни храни за населението и суровини за много отрасли на ХВП и леката промишленост. Неговите продукти са : месо, животни за разплод, мляко, кожи, кости, вълна, мазнини. По този начин от отрасъла зависи пълноценното хранене на населението и развитието на много обработващи промишлени отрасли.

Животновъдството осигурява оборска тор за растениевъдството, с което съдейства за повишаването на добивите в него. Значителна част от животинските продукти в прясно, или преработено състояние се изнасят, с което се осигуряват постъпления на валута в страната ни.

Развитието на животновъдството осигурява и рационалното използване на слабопродуктивни земи чрез пашата.

То осигурява както в миналото, така и днес теглителна сила за дребните селскостопански производители, а голяма част от животновъдната продукция се използва за личните нужди на производителите.

Съществена особеност на животновъдството е биологичният характер на производството , което свързва икономическият и естественият процес на възпроизводство.

През последните 30-тина години то се развива главно в продуктивно направление, с което значително се повиши значението на отрасъла.

II. Място на Животновъдството в земеделската структура.

Мястото на отрасъла се определя от относителният му дял в общата земеделска продукция, дела на заетите, участието в износа на страната ни и редица други показатели.

Относителният дял на отрасъла в земеделската продукция през последното десетилетие на XX век е твърде променлив. Това се дължи на бързото преминаване на стадата от обществената към частния сектор, намаляването на броя на животните, поради липсата на храни за тях, неконтролируемият износ и редица други причини.

Участието на отрасъла в износа на страната също отбелязва рязък спад, поради намаляването на продукцията му. През последните 5 години износът на животни е намалял около 40 пъти, докато износът на месо е увеличен около 6 пъти.

В животновъдството са заети около 15% от всички заети в земеделието.

III. Фактори и условия за развитието на животновъдството.

Върху развитието на отрасъла оказва влияние сложен комплекс от фактори, които определят тенденциите в развитието му и специализацията на отделни региони в отглеждането на различни видове и породи животни. Най-общо факторите могат да бъдат поделени на **природни и социално-икономически**.

1. Към природните фактори се отнасят всички природни компоненти. Тяхното влияние върху животновъдството обаче е предимно косвено, чрез влиянието им върху осигуряването на фуражната база. В тази връзка най-силно е влиянието на почвено-климатичните условия, определящи условията за отглеждането на най-важните фуражни култури /царевица, ечемик и др./. В планинските и полупланинските райони почвено-климатичните условия благоприятстват развитието на естествени ливади и

пасища, които също са важна база за развитие на животновъдството.

Пример за пряко влияние на природните фактори върху развитието на животновъдството са водите, които осигуряват естествената среда за развитието на някои животни. Пряко влияние оказват релефа и растителността върху развитието на пчеларството, а климата и растителността - върху развитието на бубарството.

Природните условия определят до голяма степен и **фуражната база** за развитието на отрасъла. През последните 20-тина години проблемите в отрасъла до голяма степен се дължаха на недостатъчната фуражна база. Силното влияние на този фактор се определя от факта, че около 80% от себестойността на животновъдната продукция са разходи за фураж. В тази връзка около 75% от птиците и свинете и над 50% от говедата в страната са концентрирани в зърнопроизводителните райони. От друга страна основната част от овцете са съсредоточени в Стара планина, Странджа и Родопите. Като цяло животновъдството ни е незадоволено с концентриран фураж, сено и сочни фуражи, въпреки че има възможности за това. В страната ни има около 139000дка комплексни пасища, около 14 млн.дка естествени пасища и мери и около 3млн.дка естествени ливади, които са източник на естествени фуражи. В тази връзка през последните няколко години животновъдството е пасищно.

Важно значение има отглеждането на фуражни култури, като **люцерна, силажна царевица, крѐмно цвекло, фий, еспарзе, детелина, репко и др.**

С най-голямо значение от посочените култури са люцерната и силажната царевица. Отглеждането на фуражните култури в по-голямата част е в частните стопанства, поради което добивите не се оценяват на пазарна основа. Общата площ на фуражните култури в страната ни е около 3,2 млн.дка, като над 50% е заета с люцерна, а около 25% от площите са заети със силажна царевица. През последните 5-6 години площите са намаляли около 2,5пѐти и то главно за сметка намаляването площите със силажна царевица. Успоредно с намаляването на площите са намаляли и добивите от фуражните култури - 4 пѐти на силажната царевица и около 3 пѐти на люцерната. През 1999г. са прибрани около 55000т. крѐмно цвекло, 550000т. силажна царевица, 450000т. люцерна и над 400000т.сено от естествени ливади.

През последните 10 години бързо се разшири дела на частният сектор в отглеждането на фуражни култури, което се дължи на бързата приватизация. Днес около 98% от площите и около 99% от добивите са в частният сектор.

Основна фуражна култура за страната ни е **люцерната**. Тя обогатява почвата с азот, което възвръща тяхното плодородие и се използва за предшественик на много селскостопански култури. Люцерната изсмуква водата от дълбоките хоризонти и най-благоприятни за отглеждането ѝ са алувиалните и черноземни почви. От 1 дка с люцерна се получават между 550 и 600кг люцерново сено, или около 3 пъти повече отколкото от естествените ливади. От изсушеното сено се получава и люцерново брашно, което се използва като храна в свиневъдството и птицевъдството. Люцерната се отглежда повсеместно, но основни райони са североизточна и северна централна България. След 1989г. площите и добивите на люцерна са намаляли около 4 пъти, поради липсата на механизация в частните стопанства за нейното прибиране и обработка на площите.

Силажната царевица също е важна фуражна култура, отглеждана за сочен фураж. Площите ѝ са намаляли около 3 пъти за последните 5 години и днес са около 800000дка. Преди 1989г. средните добиви от 1 дка бяха над 1000кг, докато днес те са около 600кг. Отглежда се повсеместно, но с най-голями са площите ѝ в северна България.

Репкото е сравнително нова, но ценна фуражна култура, използвана за ранен фураж., тъй като се коси още през месец Май.

Кръмното цвекло заема около 30000дка от които се получават около 50000т. През последните 5 години площите и добивите му са намалели над 4 пъти, поради липсата на техника за прибирането на реколтата и за обработка на площите му. Тази култура се използва за късен фураж през зимата.

Еспарзе, детелина и фий са култури които се използват като зелен фураж в животновъдството. Техните площи и добиви са незначителни в сравнение със силажната царевица и люцерната.

Важен елемент от фуражната база на животновъдството е **сеното от естествените ливади**. През последните години площите им се задържат около 3млн.дка, а сеното получавано от тях е над 400000т. годишно. Най-високи са добивите на сено от 1дка в югозападна България, Пазарджишко и Пловдивско. На много места по поречието на Марица се получават по 2 реколти. Основният район за сено е югозападна България /Пернишко, Кюстендилско, Благоевградско/, където се коси около 40% от сеното в

страната.

Източник на зелен фураж са и **мерите и пасищата. Площите им намаляват , но с бавни темпове** и днес са около 13млн.дка. Това се дължи основно на частната инициатива в селското стопанство, която е свързана с експлоатацията дори на силно наклонени терени, където трудно може да се използва традиционната селскостопанска техника. До края на 80-те години липсата на възможности за механизирани обработка на наклонените терени в страната ни доведе до нарастване площите с мери и пасища от 8млн.дка през 1960г. на около 16млн.дка в края на 80-те.

Важен източник на **концентриран фураж** са редица отпадъчни продукти от ХВП / кюспе, цвеклови резанки, меласа, и др./, фуражните дрожди, комбинираните фуражи и др. Основните фуражни комбинати, които бяха построени през 70-те и 80-те години бяха концентрирани в Добруджа, северна централна България, Старозагорско, югоизточна България.

2. Към **социално-икономическите фактори** се отнасят стопанската политика на страната , инвестициите, потреблението, демографските ресурси , състоянието на преработвателните промишлени отрасли; състоянието на транспортната инфраструктура, екологичният фактор; внедряването на новите научни постижения в животновъдството и др.

Влиянието на екологичният фактор върху животновъдството е тясно свързано както с вътрешния, така и с външните пазари за животновъдна продукция., изискващи екологично чиста продукция.

IV. Развитие и отраслова структура на Животновъдството.

1. Развитие на отрасъла.

Животновъдството е стар и традиционен поминък на българското население. С

развитието на занаятите в земите ни през XVIII и XIXв. то получава тласък в развитието си. За това допринася и свободният достъп на стадата ни до Беломорието по времето на турското робство.

След Освобождението животновъдството е слабо развито. Броят на животните бързо намалява, поради ограничаването на пасищата, а отглежданите породи животни са слабопродуктивни. Едва през 30-те години успоредно с общият стопански подем в страната ни се отбелязва и подем в развитието на отрасъла.

До края на 50-те години на XXв. развитието на животновъдството в България бе насочено към осигуряването на растениевъдството с работен добитък и осигуряването на хранителни продукти за заетите в селското стопанство ..

През последните 30-тина години животновъдството се развиваше в т.н. "продуктивно направление", с което нарастна и значението му за населението и стопанството на страната ни.

През последните 50 години бе извършена значителна промяна в структурата и броя на животните. Броят на работния добитък бе сведен до минимум. Същевременно бързо нарастна общия брой на животните, което обаче доведе и до дисбаланс в осигуряването им с храни.

До края на 80-те години бе значително променена и структурата на животните, чрез отглеждането на нови високопродуктивни породи. Така например в овцевъдството грубовълнестите породи бяха заменени с тънкорунни породи. В свиневъдството значителен превес имаха хибридните породи с определена насоченост/за месо, за мас и др./. В птицевъдството бе развито отглеждането на бройлери, а в говедовъдството широко разпространение получи високопродуктивната порода **черношарено говедо**.

След края на Втората световна война бяха постигнати значителни резултати в повишаването на продуктивността на животните. Средният млеконадой от крава нарастна от 450 литра в края на 30-те години до 3400 литра в края на 80-те.

В Овцевъдството средния настриг на вълна се увеличи от 1,6кг на 4,1кг, а средния млеконадой бе увеличен от 42 на 51 литра.

До края на 80-те години успоредно с нарастването на броя на животните и тяхната продуктивност, бързо нарастна и животновъдната продукция . Производството на месо от 202000т. през 1939г. достигна 551000т. през 1990г.,а добивът на мляко нарастна от 669млн.литра на 2,4 млрд.литра.

От средата на 80-те години в някои животновъдни подотрасли се появиха тенденции към спад на продуктивността на животните и намаляване на техния брой. Причините за това бяха както в организационната схема на отрасъла ,така и в липсата на фуражи.и бавното навлизане на автоматизирани технологии.

От края на 1989г. кризата в животновъдството се задълбочи, поради липсата на храна за животните, липсата на работна ръка,ниските изкупни цени на продукцията и др. Това наложи разпродажбата на животни , масовото клане на високопродуктивни животни и износа на животни и месо на относително ниски цени.

На този фон през последните 10 години бързо се разви частния сектор , който днес дава почти 100% от продукцията в отрасъла. Въпреки това все още не са преодолени някои от негативните тенденции по отношение промените в броя на животните, структурата на стадата, продуктивността на животните и общият обем на животновъдната продукция, поради което цените на основните продукти са все още значително високи. Положителен факт в развитието на отрасъла през последните години е стабилизацията в обема на животновъдната продукция и покачването на продуктивността на животните, което е следствие основно на повишеното внимание при отглеждането им от страна на частните производители и повишената им мотивация.

Продукти от животновъдството

Продукти ██████████ 1985г. ██████████ 1989г. ██████████ 1991г. ██████████
██████████ 1999г.

общо в ч.с-р%   общо в ч.с-р %

месо/хил.т./   843   934   758   57,7   52   97,0

Мляко /млн.л./ 2462   2438   2001   38,8   1588   1655

Непрана вълна

/ хил.т. /   34   29   36   47,7   8   8

Яйца /млн.бр./ 2781   2726   1873   53,3   1690   1650

Мед /т./   9731   9758   6814   88,6   5746   100,0 Пашкули /т./   1443
874   796   99,5   30   100,0

2.Отраслова структура на животновъдството.

В България се отглеждат множество видове животни , което определя и сложната отраслова структура на животновъдството.У нас са развити говедовъдството, свиневъдството, овцевъдството, птицевъдството, козевъдство, пчеларство,бубарство, зайцевъдство,рибовъдство и отглеждането на ценен дивеч. Според насочеността на животновъдството, то се разделя на млекодайно, месодайно, за работен добитък, за вълна и т.н.

Брой на селскостопанските животни в България/в хиляди/

година Говеда Биволи Овце Кози Свине Коня Мулета Мага- Птици

общо крави и Катъри рета

1939 1495 537 327 9028 551 743 615 35 173
10000

1960 1284 509 174 8770 273 2266 334 34 242
21616

1981 1796 702 48 10433 467 3808 120 30 335
41636

1991 1457 609 26 7938 498 4187 115 19 329
27998

1998 682 434 9 2549 1046 1512 130 20 280
14963

% в ч.с-р 98,5 99,0 100,0 99,1 100,0 94,6 99,8 100,0 100,0 98,3

Основни подотрасли са говедовъдството, свиневъдството, овцевъдството и птицевъдството. Тези 4 подотрасли дават над 80% от общата животновъдна продукция в страната ни.

1/. **Говедовъдството** е водещият подотрасъл на животновъдството, осигуряващ основната част от месото, млякото и кожите в страната. То осигурява 16% от месото, 81% от млякото и над 70% от кожите за Леката промишленост. Това определя водещото му място .

В говедовъдството са развити **месното, млечното и комбинирано направления.**, които имат и съответната териториална ориентация. Така например млечното направление е развито главно в крайградските стопанства, докато месното направление е застъпено основно в районите разполагащи с фуражна база.

В България се отглеждат множество породи говеда, специализирани в съответното направление. Черношареното говедо се отглежда главно за мляко , докато Кафявото българско говедо се отглежда основно за месо. За месо се отглеждат и аборигенните породи сиво искърско и късорогото родопско.

Кафявото българско говедо се отглежда предимно в равнинните и низинни райони, които разполагат с фуражи. То се отглежда и в крайградските зони. , както пасищно, така и във ферми. Средният млеконадой от крава е около 3000 литра годишно.

Черношареното говедо е с млечна насоченост и е водеща порода през последните няколко години. Отглежда се повсеместно, но по-голяма концентрация има в областите Варна, Добрич, Бургас /поради богатата фуражна база. Средният млеконадой от крава достига около 4200 литра годишно, но при добро хранене той надминава и 6000 литра.

Червеното българско говедо се отглежда основно за мляко, тъй като млечността му е висока - около 3800 литра годишно от 1 крава. Тази порода през последните 10-тина години бързо намалява поради кръстосването ѝ с Черношареното говедо. Разпространено е в Североизточна България и Горно-тракийската низина.

Породата **Симентал** се отглежда за мляко, месо и кожи. Средният млеконадой е около 3000 литра годишно от 1 крава. Отглежда се основно в северозападна България. Породата е със среден рандеман около 60%.

Местното сиво говедо е порода която се отглежда в Старопланинската област и Предбалкана. Това е дребна порода с млечност на кравите около 2000 литра годишно. В най-чист вид е запазена в Севлиевско и Ловешко.

Искърското говедо е порода с ниска млечност, която се отглежда основно в Софийско и по поречието на Искър. То има висока масленост на млякото/4,2-4,4%/ при средна млечност около 2000 литра годишно от крава. Месото му е подходящо за промишлена преработка.

Родопското късорого говедо е дребна аборигенна порода, разпространена основно в Родопите и се отглежда главно при пасищни условия. Тази порода е с месна насоченост, защото има ниска млечност. През последните 10-тина години тя се кръстосва с английската порода **Джерсей**.

През последните 5 години се отбелязва леко нарастване на средният млеконадой от крава, който през 1999г. достигна 3142 литра. Тази тенденция е положителна и показателна за възможностите на частният сектор в Животновъдството. Като райони специализирани в говедовъдството могат да се посочат Ловешко, Луковитско, Плевенско.

2. Биволовъдството е самостоятелен отрасъл на животновъдството. То е традиционен поминък за населението в много райони от страната ни. Отрасълът дава ценни продукти за пазара-мляко с висока масленост, здрави кожи, месо. Биволското месо е сухо, поради което се използва за производството на месни деликатеси.

Средният млеконадой е около 800 литра, но млякото е търсено на пазара поради ценните си качества. През последните 10-тина години се работи усилено за създаването на нова високопродуктивна порода биволи с повишена млечност. В резултат от кръстосването на местни с индийски породи биволи бе създадена породата "Българска мура", която има средна млечност 1800-2000 литра годишно, а при определени условия може да достигне и около 4000 литра при масленост 7,5%. Въпреки ценните си качества обаче броят на биволите в страната намалява, поради липсата на мотивация за отглеждането им частните стопанства. От 1939г. до днес броят им е намалял 30 пъти.

Днес над 80% от биволите се отглеждат в Ловешко, Плевенско, Севлиево, Шуменско, Средногорието и поречието на Тунджа, където има мочурливи площи -естествена среда за биволите.

3.Овцевъдството е също стар отрасъл на животновъдството у нас. Овцете са непретенциозни към храната, но дават ценни продукти - мляко, месо, кожа, вълна. Те използват пълноценно грубите фуражи и терените с голям наклон в планинските райони. За развитието на овцевъдството има всички благоприятни условия в страната ни - пасища, потребление, производствен опит на населението, преработвателни мощности в ХВП и леката промишленост, външни пазари за продукти от овцевъдството като кашкавал, сирене и др. Днес отрасълът осигурява 7,5% от млякото, 11,7% от месото в страната ни., около 80% от необходимите кожи за леката промишленост, естествена тор за растениевъдството ни и други ценни продукти. През последните 10 години делът му в продукцията силно спадна поради променената собственост на основната част от стадата овце. Като цяло отрасълът формира около 20% от продукцията в животновъдството, като делът му бързо спадна през последните 5 години във връзка със значителното намаляване броят на овцете в страната ни и традиционният начин на отглеждане. Днес основната част от продукцията на овцевъдството се дава от частният му сектор - 99,6% от месото, 99,5% от млякото 99,6% от вълната. През последните 5 години се отбелязва значително нарастване на средната млечност на овца до 51 литра годишно и на средният настриг на вълна до 3,178кг .

В страната ни се отглеждат множество породи овце и редица кръстоски. Повечето от тези породи са получени на базата на различни кръстоски на породите Цакел и Цигай и се отглеждат едновременно за месо, мляко, вълна и кожи. Това обаче определя и относително ниската им продуктивност.

Бялата свищовска овца е порода получена на базата на породата Цакел и е разпространена в Свищовско, Никополско и поречието на Янтра и Росица. Средната й млечност достига 50 литра, а настригът на вълна -около 2,5кг..

Черноглавата плевенска овца се отглежда основно в Северозападна и Северна Централна България.

Бялата южнобългарска овца е разпространена по склоновете на Средна гора и Родопите. Средната масленост на млякото ѝ достига 8%, а средният настриг на вълна е около 2,8кг от овца годишно.

Медночервената овца е порода разпространена в източните части на Предбалкана и задбалканските котловини. Млечността на 1 овца е над 50литра годишно при средна масленост на млякото около 9%. Това определя млечното направление на породата.

В България са патентовани и 2 изцяло български породи - **Североизточна тънкорунна и Тракийска тънкорунна овца**

, отглеждани в съответните региони от страната ни. Отглеждат се и редица местни породи като:

Реплянска, Радомирска, Каракачанска, Букьовска, Български Цакел и др.

Тези породи са нископродуктивни и все по-рядко срещани. Като цяло с най-голяма концентрация на овце изпъкват югоизточна, югозападна и северна централна България.

4.Козевъдството е животновъден отрасъл, който през последните години бележи нов разцвет. Козите са слабо взискателни към храната, но имат вкусно мляко и месо, а в миналото широко приложение са имали техните вълна и кожи. Козето мляко се усвоява лесно от човешкия организъм, поради което се използва като храна за болни хора, деца и възрастни. Месото се използва за производството на деликатеси. Средната млечност на коза е около 200 литра годишно, или почти 4 пъти повече от овцете. Всичко това обяснява бързото увеличаване на козите през последните 10 години. Козевъдството е развито основно в планинските и полупланинските райони от страната - западна България, Стара планина, отглеждат се предимно местни породи кози, но се срещат и ангорски породи, отглеждани заради вълната им.

5.Свиневъдството е сред основните животновъдни отрасли в страната ни. То осигурява над 51% от месото, основната част от мазнините и кожата. Продукцията му има ниска себестойност защото се използват отпадъчни продукти и по-евтини храни за животните. Отрасълът е съобразен в териториално отношение с разположението на основните консумативни центрове, основните зърнопроизводителни райони, разположението на фуражните предприятия, разположението на преработвателните мощности от ХВП и леката промишленост. Кланичният рандеман при свинете достига около 80% от живото тегло, което е висока норма. Всичките тези особености обясняват относително по-ниският дял на частния сектор в отрасъла. Същевременно свиневъдството заема относително висок дял в животновъдната продукция - около

30%.

В страната ни се отглеждат редица породи свине, водещи сред които са:

Бялата българска свиня. Тази порода се отглежда за месо и мас. За 1 година угояване животните достигат над 100кг тегло.

Датският ландрас е порода, която се отглежда основно за месо. Тази порода има бързо зрееене, като само за 6 месеца животните достигат тегло 90кг. Ландрасът се кръстосва с бялата българска свиня за повишаването на продуктивността на животните.

Мангалицата се отглежда основно в северозападна България и главно за мас., тъй като сланината достига около 60% от кланичното ѝ тегло.

Източнобългарската свиня е местна порода, отглеждана пасищно в Странджа, източна Стара планина, централна Стара планина и Предбалкана. Месото от тази порода се използва за производството на трайни колбаси, а същевременно се получават и значителни количества мас.

През последните няколко години липсата на храни за животните и ограничаването на пазарите доведе до намаляването на броят на свинете около 4 пъти. Същевременно трябва да се подчертае, че намалява и дела на изкупените свине от частните стопанства, което е доказателство за отглеждането на тези животни основно за задоволяването на потребителските нужди на производителите.

6. Коневъдството доскоро бе в упадък, поради замяната през 60-те години на конската теглителна сила с машини. С нарастването на нуждата от работен добитък в частните земеделски стопанства през последните години броят на конете у нас нараства. За това допринася и отглеждането на състезателни коне в България. Основните породи са:

Източнобългарският кон. Това е спортна порода, отглеждана в областите Шумен, Варна, Търговище, Бургас. Използва се за състезания по стипъл чейз, конкур и пик и др. Голяма част от конете от тази порода се изнасят дори и в Англия.

Плевенският кон се отглежда в областите Плевен, ВеликоТърново, Благоевград, Перник, Кюстендил. Тази порода коне са издръжливи и се използват като товарни животни.

Дунавският кон се отглежда за работа в земеделието и за теглителна сила както в Дунавската равнина, така и в Горнотракийската низина.

Местният планински кон е порода, отглеждана в планинските и полупланински региони на страната. Той е по-дребен и издръжлив.

Магаретата, мулетата и катърите са издръжливи животни използвани основно за превоз на товари в планинските райони на страната. Най-голям е техният брой в Стара планина, Родопите, Рила и Пирин. Те се използват главно в домакинствата.

7. Птицевъдството е също традиционен отрасъл на Животновъдството у нас. Преди Втората световна война то е било слабо развито и птиците са се отглеждали главно за домакински нужди. От началото на 60-те години отрасъла бързо се развива поради необходимостта от задоволяването на вътрешния и външния/ в рамките на СИВ/ пазар с яйца, пух, месо и други ценни продукти. Развитието на птицевъдството е под влиянието основно на фуражната база и потреблението. Отрасълът осигурява над 18% от месото в страната ни, като около 95% от птичето месо се дава от частните производители.

През последните 20 години в страната бяха построени 19 птицекомбинати, които също оказват силно влияние върху териториалната организация на подотрасъла. Днес повечето от тези комбинати са пред закриване, поради тяхната нерентабилност при новите условия. През последните 20-тина години броят на птиците в страната намаля около 3 пъти, главно поради липсата на храна.

В птицевъдството има 2 направления-месо и за яйца.Месното направление е представено от отглеждането на бройлери/угоени млади пилета,които до 56-я ден достигат кланично тегло от 1,5кг/.Бройлерното производство е застъпено основно в големите птицекомбинати.Основната порода отглеждана у нас е **Легхорн**.Тази порода има висока носливост и се отглежда главно за яйца. Легхорна има средна носливост над 200 ,при 184 яйца средно за страната през 1998г.

Плимутрок

е американска високопродуктивна порода отглеждана главно за бройлери. .

Родайланд

е порода отглеждана главно за месо.

Ню Хемпшир

е порода отглеждана за месо и яйца..

Старозагорската червена кокошка

е местна порода отличаваща се с висока носливост.Тя е получена чрез кръстосването на местни породи с Родайланд в НИИ по птицевъдство в Стара Загора. Годишно една кокошка от тази порода снася над 200 яйца със среден грамаж от 60 грама. През последните години както месото,така и яйцата намаляват като количество,което е във връзка с липсата на храни за птиците.

В България се отглеждат в личните стопанства и редица други домашни птици - пуйки, патица, гъски..Пуйките достигат тегло до 16-18кг, но за изхранването им се използват значителни количества фуражи.

Патиците и гъските се отглеждат в близост до водоеми. Използва се както месото, така и черният им дроб,който намира добър прием на външния пазар като деликатес.

Основните райони с развито птицевъдство са зърнопроизводителните райони на страната ни. В тази връзка в областите В.Търново,Ловеч,Варна,Добрич,Шумен и Плевен се отглеждат над 40% от птиците в страната ни.

8.Пчеларството е също стар и традиционен отрасъл на животновъдството в България.То осигурява ценни продукти - мед,пчелно млечице, восък и др.Същевременно пчелите опрашват земеделските култури и спомагат за повишаването на добивите им.През последните няколко години отрасълът беше в упадък поради високите цени на консумативите/ захар, препарати.и др./През последните 5 години обаче се отбелязва нарастване на броя на пчелните семейства до около 310000,поради търсенето на продуктите от отрасъла на вътрешните и външни пазари.Въпреки това броят на пчелните семейства е почти 2 пъти по-малък в сравнение с 1985г.,което се

отразява и в добивите на мед/през 1998г. са добити 5486т. при 9731т. през 1985г./Най-развито е пчеларството в Плевенска, Добричка, Разградска, Габровска,Софийска и Търновска области. В северна централна и североизточна България днес се намират около 60% от пчелните семейства.Тези региони дават и почти същият дял от пчелният мед в страната ни. Важен проблем пред развитието на отрасъла е замърсяването на въздуха ,почвите и растенията,което води до измирането на пчелните семейства.

9.Бубарството е развито в земите ни от векове. В тази връзка в близкото минало страната ни заемаше челните места в света по добив на копринени пашкули/жител и изнасяше естествена коприна .Поради ниското заплащане на труда и изсичането на черничевите гори,през последните 10-тина години се отбелязва значителен упадък в отрасъла.Производството на пашкули спадна около 20 пъти за този период и днес е около 30т. при 2300т. през 1939г. Основният бубарски район в страната е долината на Марица /Свиленград, Харманли, Любимец/. Стар район е Врачанският. През последните години бързо запада бубарството и в Старозагорско, Бургаско, Силистренско, Търновско и Плевенско.

10.Зайцевъдството осигурява ценни кожи,вкусно месо и заешки пух,мазнини за фармацевтичната промишленост, струни за музикални и нструменти/произвеждат се от заешки черва/,опитни животни за лабораторни изследвания и др. От друга страна тези животни не са взискателни към храната и оползотворяват дори и битови хранителни отпадъци/хляб,обелки от плодове и зеленчуци и др./Зайците се отличават с високата си плодовитост,което също е важен мотив за отглеждането им.Годишно една зайкиня ражда около 30 зайчета. В тази връзка броят на зайците у нас отглеждани в домашни условия расте и днес е около 0,6млн. Около 30% от тях се отглеждат в Североизточна и Северна централна България. Основните породи отглеждани у нас са **Чинчила, Калифорнийска, Белгийски великан и Бял новозеландски заек.**

11.Дивечовъдството е сравнително нов отрасъл на Животновъдството в България., който се развива с цел запазването на екологичното равновесие у нас и увеличаването на валутните приходи за страната за сметка на ловният туризъм.От друга страна дивечовъдството е базата за развитието на спортният лов с което нараства и неговото социално значение.Отрасълът оказва влияние косвено върху ХВП и леката промишленост чрез осигуряването на месо и ценни кожи.При отглеждането на дивеча се прилагат 2 метода: **Клетъчно отглеждане/във ферми/.**По този метод се отглеждат нутрии, белки, златки, лисици, яребици, норки, фазани и др. Част от животните се пускат на свобода и се отстрелват, а друга част служи за добив на месо и кожи директно от фермите.

Полусвободно се отглежда по-едър дивеч , като глигани, елени, сърни, муфлони, диви кози и др.Този метод на отглеждане се прилага в горските стопанства,към които преминаха на подчинение дивечовъдните стопанства, като:Шерба, Воден и Паламара /Разградско/, Кормисош /Смолянско/ и др.

През последните години поради разрастването на браконьерството у нас броят на дивеча силно намаля.През периода 1995-1998г. е нарастнал броят единствено на дивите свине.

Отглеждането на различен дивеч има териториална специализация.Така например фазани се отглеждат основно в Русенско,а сърни,диви свине и елени - в стопанствата край Шумен,Самоков,Варна.Муфлони и диви кози се отглеждат в ловните стопанства край Самоков.Наличието на редки видове дивеч в страната ни привлича ловци от много западни страни -Германия,Франция,Англия и др.Те отстрелват основно елени,зубри и мечки.,като чрез ловните трофеи донасят за страната ни значителни валутни приходи.Така например стойността на рогата от благороден елен се оценява на около 15000-20000 германски марки.

12.Рибовъдство и риболов.Тези дейности разшириха значението си за изхранването на населението през последните десетилетия.Обединяването им е на технологична основа,тъй като рибовъдството осигурява предмета на риболова. В същото време трябва да се каже, че рибовъдството като дейност спада към животновъдството поради естеството на дейността си, докато риболова се отнася към ХВП. Двете дейности обаче се отнасят към първичният стопански сектор /добивен/.

Развитието на рибовъдството датира от последните десетилетия във връзка с построяването на множество язовири в страната ни и създаването на рибовъдни стопанства в Смолянско, Самоковско, Плевенско,Свищовско,Пловдивско.В тях се отглежда основно **пъстърва и шаран**, които се пускат на свобода или се предават на търговската мрежа.Следователно в тези стопанства е застъпено както развъждането,така и улова на риба.

Промишленият улов на риба обаче е застъпен извън рибовъдните стопанства и касае основно улова на океанска и морска риба.Този риболов се развива у нас след

създаването на риболовния флот през 1950г. През 1939г. са уловени около 5000т. риба, докато в началото на 80-те той достигна над 160000т., от които 150000т. океанска риба. Днес уловът спадна до 4500т. поради приватизацията на риболовните кораби.

V. Териториална структура на животновъдството.

Формирането на териториалната структура на отрасъла е под въздействието на природните фактори, състоянието на фуражната база и силното влияние на социално-икономическите фактори. Силната зависимост на животновъдството от фуражната база определя до голяма степен съвпадането на районите на растениевъдството с тези на животновъдството. На тази база могат да се разграничат следните животновъдни райони, които имат съответната специализация отговаряща на природните и социално-икономически условия в тях.:

Дунавският район обхваща Дунавската равнина и е специализиран в говедовъдство, свиневъдство и птицевъдство поради наличието на зърнени храни за животните.

Югозападният район е специализиран в говедовъдство и овцевъдство.

Старопланинският район е специализиран в овцевъдство на базата на естествените ливади и пасища.

Горнотракийският район е специализиран в говедовъдство с млечна насоченост.

Рило-Родопският район е специализиран в овцевъдство и говедовъдство на пасищна основа.

В страната ни са силно изявиени и някои крайградски животновъдни зони като Софийската, Варненската, Великотърновската, Бургаската и др.

VI. Проблеми и тенденции в развитието на животновъството.

Основните проблеми стоящи пред животновъдството в България са свързани с липсата на средства, пазари, нови технологии, липсата на храни за животните, ниските изкупни цени на продукцията и др. В тази връзка в перспектива трябва да се работи за получаването на нови високопродуктивни породи животни, ефективно използване на природните и социално-икономически ресурси в различни региони на страната и др. Като цяло перспективите пред развитието на отрасъла са благоприятни тъй като страната ни разполага със благоприятни природни и социално-икономически условия за неговото развитие.